

Priority pre integráciu utečencov a utečeniek v Košiciach

MAREENA

Mareena v roku 2022 mapovala poskytovanie služieb ukrajinským odídencom a odídenkyňami v 5 slovenských mestách, vrátane Košíc. Závbery situačnej analýzy integračných služieb a komunitnej podpory v Košiciach boli predstavené hlavným aktérom v meste na facilitovanom stretnutí v decembri 2022.

Stretnutie malo za cieľ doplniť aktuálne informácie a potreby z hľadiska dlhodobej integrácie ľudí utekajúcich pred vojnou. Diskutovalo sa o potrebných riešeniach výziev identifikovaných v situačnej analýze a možnostiach aktívneho zapájania ukrajinských komunít.

Tento dokument sumarizuje oblasti, ktoré počas stretnutia aktéri identifikovali ako prioritné pre ďalšie obdobie. Súčasťou tohto materiálu sú uvedené slabé stránky alebo nepokryté oblasti a ďalej navrhované smery riešení a postup práce k ich zavedeniu.

Stretnutia sa zúčastnili zástupcovia a zástupkyne organizácií a inštitúcií:

- Centrum pre matku a dieťa “Radosť”
- Človek v ohrození n.o.
- Liga za duševné zdravie
- Liga za ľudské práva
- Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
- Mesto Košice
- Nadácia Dedo
- Národný inštitút vzdelávania mládeže (NIVaM) Košice
- Okresný úrad Košice, Odbor krízového riadenia
- OZ IPčko
- OZ Mareena
- Slovenská humanitná rada
- Slovenská humanitná rada, regionálna kancelária Košice
- Slovenský Červený kríž
- UNICEF

Silné stránky v oblasti integrácie ľudí z Ukrajiny v Košiciach

Ochota spolupracovať, motivácia, široké spektrum ponuky služieb, všestranná pomoc, odídenci a odídenkyne môžu mať prínos do prijímajúcej komunity, spolupatričnosť, komunita, flexibilita, odbornosť, vytrvalosť a schopnosť fungovať dlhodobo, veľká odozva a motivácia v rôznych sektoroch, schopnosť mobilizovať sa.

Flexibilita

Motivácia

Komunita

Všestranná
pomoc

Odbornosť

Spolupatričnosť

Vytrvalosť

Schopnosť
fungovať
dlhodobo

Motivácia
v rôznych
sektoroch

Široké
spektrum
služieb

Koordinácia

Ochota
spolupracovať

Príležitosti v oblasti integrácie ľudí z Ukrajiny v Košiciach

1

Vytvorenie databázy o potrebách odídencom a odídenkýň z Ukrajiny a nástroja na zdieľanie informácií jednoduchým a flexibilným spôsobom

- zber a konkrétne pomenovanie potrieb odídencom a odídenkýň v rámci mesta – podľa oblasti a vekovej kategórie
- centralizácia dát od neziskových organizácií a mesta v jednotnej databáze, s určením geolokácie a množstva klientov (bez nutnosti zdieľania GDPR citlivých údajov)

2

Zlepšenie pokrytia potrieb a ponuky služieb

- rovnomerné poskytovanie služieb (rôznym cieľovým skupinám aj geograficky)
- potrebné zvýšiť a rozšíriť ponuku jazykových kurzov
- pokrytie potrieb marginalizovaných skupín
- potrebné poskytnúť kurzy ukrajiničiny na pôde školských inštitúcií, pre zabezpečenie kontinuity vzdelávania pre ukrajinské deti
- uľahčenie uznania vzdelania a jednoduchší prístup ukrajinských vyučujúcich ku zamestnaniu vo vzdelávaní

3

Koordinácia

- dlhodobé, riadené a efektívne prepájanie a koordinácia aktérov a integrácia aktivít/služieb
- koordinácia medzi štátom a mimovládny sektorom
- spoločné návrhy riešení byrokratických bariér pri zdravotnom poistení, vzdelávaní, zamestnávaní odídencom a odídenkýň
- zriadenie jedného koordinačného orgánu pre výmenu informácií
- hľadanie spolupráce pri ponúkaní rovnakých služieb
- zabezpečiť starostlivosť o samotných poskytovateľov služieb

4

Kultúrna spolupráca

- integrácia ukrajinskej kultúry v mainstreamovej kultúre
- scitlivenie verejnosti na tému integrácie utečencov a utečieniek v meste

5

Preklenutie politizovaných inštitúcií v meste Košice

- zasadanie sa za spoločnú vec

Hlavné výzvy v oblasti integrácie ľudí z Ukrajiny v Košiciach

- 1 Aktualizovanie mapy aktérov. Situácia je premenlivá a potrebuje priebežnú aktualizáciu.
- 2 Udržateľné služby pre podporu dlhodobej integrácie – zabezpečenie ubytovania, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, zamestnania či kultúry.
- 3 Komunitná ochrana. Priebežný zber dát a hodnotenie potrieb utečencov a utečieniek.
- 4 Posilnenie jazykovej integrácie.
- 5 Zabezpečenie koordinácie všetkých relevantných aktérov (spoločné platformy, aktualizácia služieb, efektívne riešenia na vzniknuté výzvy).

Na základe prioritizácie boli účastníkmi facilitovaného stretnutia vybrané dve hlavné témy: **koordinácia spolupráce** a **vzdelávanie**. Tieto témy boli následne diskutované v dvoch paralelných skupinách.

1. Koordinácia spolupráce

Pri koordinácii organizácií poskytujúcich pomoc v téme dlhodobej integrácie v meste Košice a blízkych obciach chýba odovzdávanie údajov, jednotná databáza a prepojenie informácií, ktoré by boli aktuálne a dostupné.

1 Databázy sú navrhované dve

- databáza aktérov, ktorá by bola aktualizovaná v reálnom čase,
- databáza potrieb, taktiež aktualizovaná a dostupná, zameraná na služby a mapovanie potrieb (nejde o osobné údaje):
  - akútne potreby (humanitárna pomoc)
  - integračné potreby (dlhodobá inklúzia)
- zaviesť selekciu – triáž – spoločne všetky organizácie budú môcť informovať o type potrieb, ktoré sa k nim dostanú, následne to komunikovať ďalej a poskytnúť relevantné informácie klientovi, kde hľadanú službu dostane

2 Komunikácia medzi štátom (okresný úrad), mestom, krajom a poskytujúcimi neziskovými organizáciami

- Stretnutia pravidelné (2x za mesiac)
- Online aj offline
- Za účelom postupovať spoločne a koordinovať sa pri napĺňaní aktuálnych potrieb utečencov a utečieniek, aj vďaka aktuálnym a dostupným databázam

Akčné kroky na zlepšenie

1 Hneď realizovateľné

- zmapovanie existujúcich databáz v meste
- alokácia finančných prostriedkov, ktoré by boli účelovo viazané na zlepšenie koordinácie
- komunikácia/stretnutie s Okresným úradom Košice so zámerom diskutovať koordináciu služieb v rámci mesta

2 Realizovateľné neskôr

- metodika triáže – v spolupráci s IOM

3 Pravdepodobne vzdialené

- zabehnutá koordinácia všetkých inštitúcií v meste Košice

2. Vzdelávanie

Povinná školská dochádzka je zavedená pre deti s trvalým pobytom na Slovensku. V dlhodobom časovom horizonte je dôležité zmeniť legislatívu a zaviesť povinnú školskú dochádzku aj pre odídenčov a odídenkyne.

Počas diskusie zazneli polárne názory o vhodnosti podobného prístupu, keďže podstata inklúzie nie je o tom, aby im bolo poskytnuté inštitucionálne vzdelávanie, ale o vytvorení podmienok kedy deti jednoducho môžu spoločensky aktívne fungovať. Ide o vzájomnú komunikáciu, zázemie a pocit bezpečia a taktiež o jazykovú integráciu do slovenského prostredia a zároveň aktívne používanie materinského jazyka. Rodičia z Ukrajiny váhajú s prihlásením detí do slovenského vzdelávania, pretože sa boja, že nebudú v ukrajinčine na dostatočnej úrovni a budú musieť opakovať ročník v ukrajinskej škole.

Skupina tiež diskutovala obavy zo vzniku stratenej generácie, kedy deti nedokážu komunikovať reálne, len virtuálne. Tínedžeri komunikujú nesúhlas s núteným presťahovaním a aktívnu potrebu vrátiť sa domov. Užitočným a efektívnym riešením je buddy program na školách, kedy sa slovenský spolužiak stará o pohodlie a integráciu spolužiaka z Ukrajiny. Všeobecným formálnym problémom je to, že deti sú po návrate na Ukrajinu zaradované do nižších tried kvôli rozdielu školských programov.

Je zrejmé, že stav a stabilizácia rodičov sa odzrkadľujú aj na deťoch, preto je dôležité zabezpečiť základné potreby a pohodu dospelých.

1

Vzdelávanie detí z Ukrajiny

- zabezpečenie kurzov ukrajinského jazyka v rámci družín na školách – problém s priestormi, aby deti mohli mať ukrajinský jazyk dobrovoľne v rámci priestorov školy a nemuseli chodiť inde
- zapájanie ukrajinských vysokoškolských študentov formou patronátu do výučby a podpory ukrajinských detí, prípadne mentoringu (môže byť dobrovoľnícky, alebo v rámci ich vysokoškolskej praxe)
- vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre výuku 2 – 4 detí v súkromí vyučujúcimi z Ukrajiny
- vytvorenie aktívneho kultúrneho programu vo verejnom priestore – premietania, divadelné hry, komunitné aktivity v ukrajinčine
- nezameriavať sa na výkon, keďže deti sú v nestabilizovanom stave, ale hľadanie spôsobu ako pracovať s deťmi neformálne a zároveň kompetentne
- zriadenie komplexnej starostlivosti
- práca so školským kolektívom

2

Vyučovanie slovenského jazyka pre dospelých

- vytvorenie podujatí, kde musia rozprávať spoločným jazykom Ukrajinci aj Slováci
- podpora speaking clubs – reálna možnosť rozprávať sa v slovenčine
- vytvorenie aktívneho kultúrneho programu – premietanie filmov atď.
- podobne ako pri deťoch zapájanie študentov pri vyučovaní jazyka – zviditeľnenie aktivít o buddy a ostatné programy
- zabezpečenie tlmočníkov a asistentov na komunitných aktivitách

Akčné kroky na zlepšenie

1

Hneď realizovateľné

- distribúcia informačných materiálov
- koordinácia neziskových organizácií, ktoré sa angažujú vo vzdelávaní, zladenie ich ponuky
- speaking club – realizácia na viacerých miestach
- zviditeľniť systém buddy (NIVaM) a jeho aktívne využívanie deťmi a dospelými

2

Realizovateľné neskôr

- ukrajinskí asistenti na školách
- zavedenie ukrajinského jazyka do výučby žiakov na slovenských školách

3

Pravdepodobne vzdialené

- implementácia povinnej školskej dochádzky aj pre deti odídcov

Závery zo stretnutia – kľúčové potreby

1

Vytvorenie platformy pre rozhovory a systematickú komunikáciu aktérov

2

Vytvorenie databázy aktérov a potrieb

- vytvorenie jednoduchého dotazníka, pomocou ktorého je potreba klienta zavedená do spoločného systému a podľa vyhodnotenia je priradená ku najvhodnejšej dostupnej službe v meste.

3

Posilnenie komunikácie a koordinácie

- je primárne zodpovednosťou štátu a mesta, keďže ide o stratégiu dlhodobej integrácie a starostlivosti s patričným politickým záujmom.

Fotografie: archív Košický samosprávny kraj, archív Mareena, archív Tabačka

Grafická úprava: Filip Lichtneker

Pripravené s finančnou podporou UNHCR

© Mareena

